

Gemeente Roerdalen
T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders
Via e-mail: info@roerdalen.nl

Ons kenmerk: 181025/nvp/hvb/advies
Onderwerp: Gevraagd advies inzake nota 'Arm in arm'

Posterholt, 25 oktober 2018

Geacht College,

De leden van de CRR hebben uw adviesverzoek inzake de nota 'Arm in arm' in goede orde ontvangen en besproken in haar vergadering van 23 oktober jongstleden. Uitgangspunt van ons advies vormen de persoonlijke ervaringen en kennis van de bijstand van de minima in onze gemeente.

In het algemeen vinden de leden de nota 'Arm in arm' abstract en weinig concreet, en in grote lijnen voorbijgaan aan het feit dat schulden vaak voortvloeien uit een te laag inkomen, zeker bij mensen met een inkomen <120% WML.

Daar gaat deze nota en het gemeentelijk beleid aan voorbij; het gaat niet om mensen met een modaal inkomen (> € 2.100 netto per maand) met een gat in de hand, maar om die mensen (< € 1.200 netto per maand) die met moeite en met grote creativiteit de eindjes aan elkaar moeten en weten te knopen.

De armoede is onder de kabinetten Rutte gigantisch gegroeid, en in Nederland groeit 1 op 9 kinderen in armoede op. Politiek en bestuur hebben de taak om zorg te dragen voor de meest kwetsbare burgers, maar in onze ogen gebeurt dat niet of te weinig; ook deze nota wordt niet concreet aangegeven hoe de gemeente de financieel minder draagkrachtigen terzijde zal staan en in de arm zal nemen.

Ten slotte heeft de CRR vernomen dat staatssecretaris Van Ark (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) dit jaar een extra bedrag van €30 miljoen ter voorkoming van schulden aan de gemeenten beschikbaar stelt. Voor 2019 en 2020 volgen dan nog eens een extra € 25 miljoen per jaar.

De CRR verwacht dat dit geld ten goede komt aan de minima zélf, en niet wordt besteed aan allerlei overlegtafels met ambtenaren, uitvoerders en andere mensen die hun brood verdienen aan en met mensen die het minder breed hebben.

De vraag is dan ook legitiem: hoeveel krijgt de gemeente Roerdalen en hoe wordt dit aan de minima besteed? Met andere woorden: hoe gaat het beleid er concreet uitzien nu er meer geld vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld om schulden te voorkomen?

In ons advies van 23 augustus jongstleden betreffende minimaregelingen hebben wij gepleit voor een proactieve houding van de gemeente om minimaregelingen onder de

aandacht van de burgers te brengen, minima actief te benaderen en niet de hoogte van de regeling te verlagen. Dat pleidooi herhalen we hier, want dat heeft ook betrekking op de nota 'Arm in arm'. Overigens heeft de CRR niets meer over haar advies van 23 augustus vernomen, maar dat terzijde.

Wat betreft over de nota 'Arm in arm' willen wij het volgende op basis van onze ervaringsdeskundigheid het volgende aan u meegeven c.q. aan u adviseren:

1. De naam 'Arm in arm' van de betreffende nota suggereert dat mensen door de gemeente in de arm worden genomen indien zij financiële problemen hebben als gevolg van een laag inkomen dan wel als gevolg van de bijstand. In de praktijk is echter het tegenovergestelde het geval: de bijstandsgerechtigden voelen zich in de steek gelaten, niet in de minste plaats door de afbraak van de aanvullende inkomensregelingen dan wel door aanscherping van de criteria. Minima kunnen op weinig tot geen ondersteuning rekenen, en voelen zich dus niet in de arm genomen, niet ondersteund door de overheid. De titel is mooi gevonden, maar niet realistisch en soms zelfs pijnlijk.

De afbeelding op de voorkant roept negatieve associaties op van prikkeldraad, zwart-witte doemscenario's en opsluiting van armen in heropvoedingskampen, dus het verzoek is om een positievere afbeelding uit te zoeken.

Armoede veroorzaakt stress en wordt door de mensen als een zeer negatieve omstandigheid ervaren, maar mensen verwachten van de gemeente niet alleen erkenning, maar ook ondersteuning en begrip.

Net als de gemeente signaleert ook de CRR een toegenomen armoede en ongelijkheid, en wil net als de gemeente dit probleem oplossen.

2. Verder wordt in het voorwoord de toon gezet: u schrijft wederom dat "de uitkeringsgerechtigde hierin ook een eigen verantwoordelijkheid heeft.".¹ Ook deze suggestie, dat de uitkeringsgerechtigde schuldig zou zijn aan de ongewenste armoede en werkloosheid, is volgens ons een klap in het gezicht van al die minima die dag-in-dag-uit hun stinkende best doen om uit de werkloosheid, uit de armoede te komen, maar daar niet in slagen, omdat de werkgevers hen niet aannemen of een abominabel salaris betalen voor de werkzaamheden. De individuele mens kan daar niet verantwoordelijk voor worden gehouden, zeker nu onomstotelijk is vastgesteld dat de lonen al meer dan 40 jaar op het nulpunt staan, werken niet meer leidt tot een weg uit de armoede, 45+'ers niet meer worden aangenomen voor passende en duurzame banen, omdat zij te oud worden bevonden, de kosten de pan uitrijzen, en de uitkeringen achterblijven bij alleen al de inflatie.

¹ Nota 'Arm in arm', pagina 2.

Armoede is géén persoonlijke keuze, maar het gevolg van een politieke keuze. Om het individu hiervoor verantwoordelijk te houden betekent weinig kennis van en ervaring met de dagelijkse praktijk. Zeker met een inkomen onder 120% wettelijk minimumloon valt nauwelijks te leven. En laat nou juist in deze provincie veel betaald werk net op dat niveau zitten: schoonmaak, postbezorging, logistiek, productiewerk, groenvoorziening, horeca, call centra, detailhandel. Allemaal bekend veronderstelde voorbeelden van sectoren waarin de beloning nauwelijks tot financiële vooruitgang leidt. Armoede is geen 'state of mind', maar een feitelijke financiële omstandigheid.

De CRR zou dan ook graag willen zien dat dergelijke zinnen over eigen verantwoordelijkheid uit de beleidsnota's verdwijnen, want het kwetst de minima en het zet mensen met weinig tot geen kennis van armoede op het verkeerde been en kan leiden tot *fake* ideeën over armoede, eigen schuld en verantwoordelijkheid. Bij de laatste themabijeenkomst, in september, bleek maar weer eens dat de daar aanwezige ambtenaren, politici en andere commissieleden geen idee hebben hoe hoog een bijstandsuitkering bijvoorbeeld is.

Eigen kracht heeft ook totaal niets met armoede te maken: je kunt nog zo krachtig zijn en in het leven staan, maar je kunt niet méér maken van die €700 bijstand per maand! Voorkomen is inderdaad beter dan genezen, maar het probleem is en blijft de laagte van de bijstandsuitkering en de laagte van het inkomen als dat tot 120% WML bedraagt. De CRR noemt dat 'financiële laaggeletterdheid' en staat los van mogelijke schulden.

3. In de ogen van de leden van de CRR is armoede géén complex probleem, maar heel simpel: armoede ontstaat indien men te weinig geld heeft om van te leven, om te voorzien in de primaire levensbehoeften, zoals wonen, eten, zorg, kleding, vervoer, sport en ontspanning. Integrale aanpak kan worden voorkomen door de hoogte van de uitkering te verhogen, en door een ruimhartig aanvullend lokaal minimabeleid op te zetten. Ook zou het mogelijk gemaakt moeten worden dat bijstandsgerechtigden bij mogen verdienen, om zo uit de armoede te komen, minder stress te ervaren en meer kunnen meedoen, maar dat bent u volgens de nota niet van plan. Uit ons vorige advies blijkt dat de CRR zich niet kan vinden in de door u voorgenomen verlagingen van de aanvullende minimaregelingen.
4. Het lijkt ons niet meer dan logisch dat de burger centraal staat; dat is namelijk de taak van de overheid! De burgers dienen, en met name aandacht besteden aan en zorg besteden aan de kwetsbare mensen, dus ook de financieel minder draagkrachtigen. Er moet echter meer respect komen voor minima en bijstandsgerechtigden, want nog al te vaak wordt gedacht en gehandeld naar

de mening dat succes een keuze is. Datzelfde geldt voor een laag inkomen of werkloosheid.

5. Preventie hangt samen met een volledige, tijdige en juiste informatieverstrekking aan de kant van de gemeente. Bovendien kan preventie alleen succesvol zijn indien er voldoende minime regelingen zijn, die ook actief bij de betreffende burgers worden gebracht. Daarnaast bestaat – helaas! - aanvullende bijstand in Roerdalen niet. Dit wordt alleen in de vorm van een lening verstrekt, terwijl de CRR al jaren pleit voor een gift. Zeker als het gaat om primaire levensbehoeften zoals een wasmachine of een computer.

Ook zijn voorliggende voorzieningen zoals een zorgverzekering niet altijd toereikend, want de vergoedingen in de pakketten verschillen nogal, en veel behandelingen en voorzieningen zijn uit het (basis- en/of aanvullende) pakketten gehaald dan wel versoberd. Pas ook bij onvoorziene en noodzakelijke medische kosten een ruimhartig vergoedings- en toekenningsbeleid toe. Denk hierbij aan steunzolen, kunstgebit/kronen, brillen, lenzen e.d.

Maatwerk is essentieel en wees gul – zeker met het geld dat vanuit het Rijk naar de gemeente komt. De focus dient te liggen op de lage inkomens, dus tot 120% WML, want feit is dat dat inkomen leidt tot financiële problemen.

6. Ook wat betreft de toegankelijkheid van de armoederegelingen pleit de CRR er al jaren voor dat de informatie niet alleen actief door de consultants aan de minima verstrekt moet worden, maar ze moeten ook vindbaar zijn op de gemeentelijke website. Je kunt de aanvraagformulieren als pdf-bestand op de gemeentelijke website zetten, zodat mensen, indien gewenst, zelf kunnen uitprinten.

Dat hebben wij in het verleden ook meerdere malen geadviseerd, maar u wilde dat niet doen omdat anders te veel mensen de regelingen gingen aanvragen. Dat verklaart wellicht ook het feit dat mensen weinig gebruik maken van de regelingen: men weet niet dat ze bestaan, de gemeente informeert de mensen er niet over, en het is niet op de gemeentelijke website te vinden.

7. De kindregelingen zijn uitgebreid naar drie fondsen, te weten Stichting Leergeld, Jeugdcultuurfonds en Jeugdsportfonds. De CRR is verheugd dat er in ieder geval werk wordt gemaakt om ervoor te zorgen dat kinderen in minimagezinnen zoveel mogelijk gewoon kunnen meedoen. 1 op 9 kinderen in Nederland groeit op in armoede; wat schokkend is, want het aantal neemt nog steeds toe. Niettemin vallen kinderen > 18 jaar en < 21 jaar tussen wal en schip: deze kinderen komen niet meer in aanmerking voor regelingen van de genoemde fondsen, of kindgebonden budgetten, of kinderbijslag, maar hun minderdraagkrachtige ouder(s) is/zijn wel financieel tot

hun 21ste jaar verantwoordelijk. De CRR pleit voor aanpassing van deze regelingen.

Ook de groep studenten (aan mbo, hbo of wo) die géén beperking hebben en dus niet in aanmerking komt voor de Individuele Studietoelage verdient meer aandacht. Immers, als de studenten nog niet 18 jaar zijn, komen zij niet in aanmerking voor studiefinanciering, en de genoemde fondsen springen ook niet meer bij, want het kind studeert, derhalve staat de ouder vaak voor ongelooflijk hoge (studie-) kosten. De CRR vindt dat de Individuele Studietoelage voor die groep studenten ook toegankelijk moet zijn.

Verder adviseert de CRR de gemeente om met de kinderfondsen in overleg te treden wat betreft de eis om vooraf eerst een factuur bij de aanvraag te overhandigen. Veel organisaties verwachten een betaling vooraf en verstrekken pas achteraf (na betaling) een factuur, maar dat mag niet volgens de richtlijnen van de fondsen. Eerst factuur indienen bij aanvraag, dan goedkeuring afwachten om vervolgens het betreffende product te kopen/dienst overeen te komen.

8. Geef de BsGW opdracht om de aanvraag voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen voor in ieder geval bijstandsgerechtigden ambtshalve toe te kennen. Daarnaast moet de BsGW van u de opdracht krijgen om de aanvraag voor kwijtschelding van deze belastingen en heffingen voor minima te vereenvoudigen en te versnellen. In een aantal andere gemeenten in Limburg gebeurt dat, zoals in Beesel of Sittard-Geleen. U heeft deze gemeenschappelijke regeling opgetuigd, en u moet het de burgers gemakkelijker maken, want we krijgen vaak klachten over de houding van de BsGW. De procedure voor kwijtschelding is vaag, lang en je krijgt geen medewerking van de BsGW.
9. Bijna 10% van het totale aantal huishoudens in deze gemeente valt onder de armoedegrens. Dat is veel. Dat is wellicht ook één van de redenen waarom clubs en verenigingen te maken hebben met een teruglopend ledenaantal. Men kan het simpelweg niet betalen. Daarom heeft de CRR de Gelukspas bedacht, zodat volwassenen met een laag inkomen net zoals kinderen kunnen meedoen. De CRR hoopt dat de gemeente een ruimhartig budget vrijmaakt om de uitvoering van de Gelukspas mogelijk te maken, net zoals is gebeurd voor de Gelukstrein of voor de sportaccommodaties.
10. Uit de gegevens blijkt dat het aantal bijstandsgerechtigden in deze gemeente behoorlijk meevalt, zeker in vergelijking met het aantal mensen dat een WW-, WAO-, Wajong-, WIA- of AOW-uitkering ontvangt. Gelukkig ook maar, want de bijstand is de laagste uitkering van dit land. De meeste mensen met een

bijstandsuitkering moeten een beroep doen op de bijstand vanwege einde relatie of vanwege einde WW-uitkering. Alleen als er geen ander inkomen of vermogen is, komt men in aanmerking voor een bijstand.

Uit de cijfers komen duidelijk een vergrijzende gemeente naar voren, want de meeste uitkeringen betreffen een AOW-uitkering. Daarnaast komt een groot aantal arbeidsongeschikten, die veelal een WAO-, Wajong- of WIA-uitkering ontvangen. Ergo, feitelijk valt het aantal bijstandsgerechtigden nogal mee, zeker in verhouding met andere uitkeringen, maar er wordt een negatief beeld van bijstandsgerechtigden in stand gehouden en men wordt gestigmatiseerd.

11. Van de aanvullende minimaregelingen zijn alleen de Maatschappelijk Actief Bonus en Individuele Inkomenstoelage (voor mensen zonder sollicitatieplicht!) naast elkaar aan te vragen en toe te kennen. De CRR pleit voor verruiming van en toekenning van meerdere regelingen – naast elkaar!
De gemeente zou de regelingen (Individuele Inkomenstoelage, Individuele Studietoelage, Maatschappelijk Actief Bonus en Persoonlijk Participatiebudget Pensioengerechtigden) meer onder het voetlicht moeten brengen.

12. Informatieverstrekking door ambtenaren kan en moet beter. De ervaring is nog altijd dat consultants of niet op de hoogte zijn van de minimaregelingen of deze informatie niet verstrekken. De aandacht schijnt vooral uit te gaan naar het constant vermelden van de plichten en dreigen met kortingen en sancties, maar de rechten worden nimmer uit eigen beweging vermeld.
Als er dan een consultant is die dat wél doet, blijkt dat informatie vaak tegenstrijdig is. Stel dezelfde vraag aan drie verschillende consultants, dan krijg je drie verschillende antwoorden, is de ervaring van de leden.

De vraag is ook hoe je vroeg signalering kunt aanpakken? Zeker met het oog op (het recht op) privacy. Ook is het aannemen van hulp vrijblijvend en zullen er mensen zijn die hun trots, gevoel van eigenwaarde willen bewaren. Immers, als bijstandsgerechtigde moet je al 'met de billen bloot' en weet de gemeente alles van je.

In afwachting van uw reactie, verblijven we,

hoogachtend,

namens de CRR,

N. van Poll (vicevoorzitter)

H. van Birgelen (penningmeester)

Deze brief is digitaal opgemaakt, en derhalve niet ondertekend